

ČINJENICA DRUGA: KRAJNJE NEODGOVORNO UPRAVLJANJE AKUMULACIJOM 'PALJIVI VIŠ'

Zbog nivoa značajnosti površinskih kopova i veoma bujičnih režima reke Kladnice, odbrana tamnavskih kopova je konceptijski zasnovana na najpouzdaniji način: na aktivnoj zaštiti akumulacijama i retenzijama i pasivnoj odbrani nasipima. Na reci Kladnici je 1984. godine izgrađena akumulacija Paljuvi Viš, korisne zapremine $11,40 \times 10^6$ m³. Njena uloga je da prihvati hiljadugodišnje velike vode (0,1%) , bez preliivanja i odvede ih pomoću odvodnog tunela do reke Vraničine i dalje odvodnim kanalom do reke Kolubare. Tunel je dužine 1.750 m, prečnika 2 m, kapaciteta $7,7 \div 8,2$ m³/s, sa zatvaračnicom na ulazu. Predviđeno je da se u periodu eksploatacije uglja u tamnavskim kopovima, posebno pred povodnje, akumulacija održava na minimalnom radnom nivou, da bi bila spremna za planirano retenziranje poplavnih talasa koji dolaze Kladnicom, a kada se eksploatacija uglja u PK završi, da se puni do potrebne kote, radi korišćenja za druge potrebe. Na brani je izgrađen AB preliv sa brzotokom i slapištem, koji su dimenzionisani za desetohiljadugodišnje velike vode, zbog bezbednosti tela nasute brane.

Akumulacija je bila u sistemu odbrane od poplava i sve je dobro funkcionisalo do 2000. godine, kada se desilo nešto što normalan ljudski um teško može da shvati: vrlo uticajan ribolovački lobi izdejstvovao je da se akumulacija poveri na održavanje u upravljanje – ribolovcima!?! Brana je isključena iz sistema redovnog održavanja i osmatranja (a spada u kategoriju velikih brana, na koje se odnose propisi o osmatranju i praćenju bezbednosti brane), nasuta brana je urasla u visoku vegetaciju, a zna se koliko je to opasno, jer korenje uništava integritet nasute konstrukcije i stvara dominante puteve za proviranje vode i narušava bezbednost brane. No, još gore od toga je bilo to što je ribolovcima odgovaralo da im akumulacija bude - stalno puna. I znate šta su uradili? Znam da teško možete poverovati, ali tako je! Da im niko ne bi narušavao uživanciju nekim upravljanjima i obaranjima nivoa u akumulaciji, i da im ne bi 'krali ribu' ako radi odvodni tunel, razvalili su zatvaračnicu (videti sliku te divljačke, varvarske destrukcije), zatvarače odvodnog tunela su spustili i **zavarili** (dobro ste pročitali!), a uređaj za podizanje zatvarača je nestao. I sve se to odigravalo na očigled nadležnih u REIK-u koji su odgovorni za bezbednost objekata, nadležnih za odbranu od poplava u državnim organima Srbije, republičkih inspektora čiji je posao da brinu o bezbednosti visokih brana i da svake godine proveravaju izveštaje o osmatranju pouzdanosti svih brana iz kategorije 'velikih brana'. Sve to je i strašno, krajnje neprofesionalno i sramotno za Srbiju!

Godinama razvaljena zatvaračnica na brani Paljuvi Viš

Paljuvi Viš: posledica nečuvanih propusta, za antologiju nesuvislosti u upravljanju sistemima zaštite od poplava.

(Fotografije, maj2014.: Predrag Vojivović, dipl.inž.građ.)

Kula zatvaračnica temeljnog ispusta

Sistem je 2005. godine dopunjen i nizvodnom retenzijom na Kladnici, zapremine oko $5,2 \times 10^6$ m³, čiji je bio zadatak da kao 'druga linija odbrane' prihvati vode iz međusliva, uključiv i vode bujične Stublenice. Ta retenzija nije bila planirana da prihvati prelivne vode iz Paljuvog Viša iz prostog razloga jer je u toj akumulaciji bilo predviđeno i moguće potpuno retenziranje hiljadugodišnje vode. Ni pri izgradnji retenzije niko se nije upitao i upitao nadležne kako će da funkcioniše sistem kome su zavareni zatvarači za obaranje kota u akumulaciji Paljuvi Viš.

U takvim okolnostima maja 2014. desila se strašna stvar. Poplavni talas reke Kladnice je naišao na punu akumulaciju, i umesto da se u celosti retenzira, kako bi se desilo da je akumulacija bila u 'radnom stanju za nailazak poplave', prešla se preko preliiva, pa se talas starim koritom sjurio u retenziju na Kladnici, koja je bila predviđena kao 'druga linija odbrane' PK Zapadno polje i razorio je. Tragičan efekat znamo, a sve je proglašeno 'ekstremnim hidrološkim događajem od koga nema odbrane'.

B.Đorđević